

כרורה [ס' תרל"ט שער הציון אות כ"ז] הביא כן בשם החי' אדם, דנער התלוי בגופו, יכול האדם לחייב את עצמו ולעשות בשמחה ולצרך.

משאר הזמנים, והי' כאניסי, משא"כ פטור דכעין מדורו, ס"ד דלא מופקע מהמלוה.

קיום המצוה
חוב' לסוכה

ובך איתא בספר דברי חיים להרה"ק מנחם זי"ע [ע"ה"ת, לחג הסוכות] וז"ל, ואף אם אינו מקיים בפועל הסוכה מחמת שהוא פטור ממנה, מ"מ הוא יושב בכל קדושה הסוכה, שזאת הוא ע"ס המלוה תשבו כעין מדורו, כמו שהוא נוהג בביתו, שלפעמים הולך ממנה, אע"פ כן נקרא ביתו ברחוק ממנו, ולזה נקרא מלוה קלה, שאין בו טורח, שאין החיוב דוקא לשבת בפועל, ובאם הוא מנטער פטור והי' כיושב בסוכה, עכ"ל. [אך ראה בשו"ת אגרות משה [או"ח ח"ג סי' צ"ב] דאין לטייל חוץ לסוכה ולפטור עצמו משום הולכי דרכים, רק לענין נחוך, והיינו משום שלמעשה קיום מעשה המלוה הוא בשיבת סוכה בפועל, מיהו אין יציאתו הפקעה ממנו סוכה, וכשיושב בה הי' כיושב בסוכה שבעת ימים. במאירי הביא דעת הקוברים, דאם אפשר לבנות סוכה בחנייתם בדרך חייבים צדק, ויעוין בספר עמק ברכה [סוכה אות כ'] שכתב שמשום כך ראוי למנוע מהליכה בדרכים, משום הספק בהלכה אם צריך לבנות סוכה. ובספר יסוד ושורש העבודה [שער האיתון פי"ב] החמיר מאד בזה על כל רגע ורגע ששוהה בביתו מחוץ להסוכה, מיהו אפשר דדבריו קאי רק בחזר לביתו ממש, דלא קובע דירתו בביתו של קבע, וז"ע].

גדר מצטער

(ה) **הנה** מצינו שני ענינים במצטער, דבמס' סוכה [דף כ"ו ע"א] אמר רבא מצטער פטור מן הסוכה, ולכך התיר לישון חוץ לסוכה משום סירחא דגרגישתא, וז"צ דמשנה מפורשת היא שם [דף כ"ה ע"ב] דירדו גשמים מותר לפנות מן הסוכה, ומהו חידושו של רבא. וביאור הדבר, די' נער מחמת ע"ס הישיבה בסוכה, כגון בירדו גשמים עד שתסרח המקפה, ורבא חידש, די' עוד ענין של מצטער מחמת האדם, כגון שמנון או שאינו יכול לסבול הריח, וגם הוא פטור מן הסוכה. והנה במצטער מחמת שהסוכה אינה ראויה, או פטור מן הסוכה לגמרי, וביושב בה אי אפשר לצרך לישב בסוכה, והפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט, וכן בחולה שמחמת הסוכה מצטער בחליו, אין הסוכה ראויה לו כלל. אולם מה שמצטער מחמת עצמו שאי אפשר לו לישב בסוכה, נהי' דגם מצטער כזה פטור מן הסוכה, מ"מ אם מתאמץ לישב בה, מקיים מלוה ויכול לצרך, כיון דהנער מחמתו יכול לטרוח ולישב בסוכה ומקיים מלוה. [במשנה

ולגבי דירה בלי אשמו, משמע ברמ"א דנקט דלא נחשב לנער מחמת הסוכה כבגשמים, מדכתב שהמדקדקים במצוות אכן ישנים בסוכה, הרי דמתייחס לזה לנער מחמת האדם עצמו, ואכתי איכא קיום מלוה בשינה בסוכה, הגם שאינו יכול לדור ע"ס אשמו מחמת שזר לו הסוכה וכדומה, נחשב כנער מלד האדם ולא בחפצא דסוכה, דע"י התאמצות יתירה אפשר לדור בלעדיה ג"כ, ועוד דרק הנשוי צריך לאשמו, ולכן המדקדק במצוות ישן בסוכה מכל מקום, ומקיים מצוות צורא. וכן מתבאר בדברי המגן אברהם [או"ח תרל"ט סק"ח] שהקשה על הרמ"א שפטור מן ישיבת סוכה כשאינו יכול לדור ע"ס אשמו, דדומה לעשה סוכה במקום שאינו יכול לישן דלא יא' אפי' אכילתו, דבעינן סוכה ראויה לאכילה ושינה, ומבאר דז"ל דכיון שיכול לישן שם לבדו הסוכה כשרה והיא דירה, ומ"מ הוא פטור דמיקרי מצטער, הרי דבחפצא היא דירה בלי אשמו ג"כ, רק דחשיב מצטער.

(ו) **בעיקר** הגידון בחיוב הכהנים בסוכה, הנה עד שאלו דנין אם פטורין משום עוסק במלוה או משום מצטער, צריך לעיין אם היה שייך לבנות לזרעם סוכה בבית המקדש ממש, משום איסור ד"לא חטע לך אשרה", דאסור לנטוע עץ בבית המקדש, ובכללו לעשות בנין של עץ במקום עזרה, וכדפסק הרמב"ם בזה' בית הבחירה [פ"א ה"ט]. וצילקוט שמעוני פ' שופטים [רמז תתק"ז] איתא, "לא חטע לך אשרה אלל מוצח ה" [דברים ט"ז, כ"א], אפי' בית אפי' סוכה, וא"כ אי אפשר לבנות סוכה של מלוה בעזרה. אך בתוס' כאן הגירסא ע"פ השיטה מקובצת, דשייכא סוכה בלשכת בית המוקד שבבית המקדש, היינו חוץ לעזרה, ואפי' שפיר לפי מש"כ הראב"ד בהשגות [שם], דרק בעזרת ישראל אלל המוצח אסור לנטוע עץ, וכפי שמבאר בכסף משנה שם הרמב"ם מסכים לזה. וכך אפשר לפרש משמעות הקרא דנחמיה [ח' ט"ז] "ויעשו להם סוכות איש על גגו ובחצרותיהם, ובחצרות בית אלקים, וברחוב שער המים" וגו', שבנו סוכות מחוץ לעזרה, אולם בעזרה גופא באמת לא בנו סוכה, וכן בספר פנים יפות [פ' שופטים] הביא דברי הילקוט הנזכר, וכתב דאכן לא היה אפשר לעשות

גדר הצער
כשאין אשמו
עמו

בבית סוכה
בבית המקדש

גופא, והיינו "תשבו" כדן. ויש ללמוד מדברי הריטב"א
מס' סוכה [דף כ"ח ע"ב] שביאר באופן אחד לגבי הא
דשמי החמיר ופיתח את המעוזה וסיכך ע"ג המטה
בשביל קטן שהיה צריך לאמו, דשמי סבר שאביו חייב
זה מן התורה, ד"תשבו" כעין תדורו, היינו איש ובניו,
אע"ג דלא דרשינן ליה לחייב אשה בסוכה, לגבי האיש
מדרש הכי. וכן נקט בפני יהושע שם וסמכיה אקרא
"בנין כשתלי זתים סביב לשולחן" [תהילים קכ"ח, ג'],
דדרך דירת איש עם בניו. ומבואר דמחמת סברא זו
דבעין דירה עם בני ביתו, בעין שהיו בני ביתו בסוכה
כשרה ממש, ולכך סיכך ע"ג המטה, והיינו דבעין דירה
הראויה בסוכה גופא.

סוכה בעזרה גופא, והכהנים אכלו לחם הפנים ושירי
המנחות חוץ לסוכה. אולם בספר מנחת קנאות למס'
סוטה [דף מ"א ע"א] כתב, דאפשר לעשות בנין של אבן
וכדומה, ובסכך אין איסור משום לא תטע לך אשרה,
דלא הוי דרך גדילתה, ואין זה באופן של נטיעה. אך עדיין
יש מקום עיון אם אפשר לבנות בנין של אבן עבור סוכה,
דבמס' סוכה [דף ג"א ע"ב] בקושי התירו לבנות גזוזטרא
עבור שמחת בית השואבה, משום דכתיב [דברי הימים א'
כ"ח, י"ט] "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל את כל מלאכת
התבנית", דאסור לשנות תבנית בית המקדש, ובנין של
אבן הוי שינוי מובהק בבנין המקדש.

זמן העבודה
דכהנים פטורים

ובגמ' אמרינן דכהנים "פטורי בשעת עבודה", והנה
לפי מש"נ לשיטת הרמ"א, הא דפטורי בשעת
עבודה, היינו באותם הימים והלילות דהכהנים עובדים
בבית המקדש, א"כ אתי שפיר, דהיה מקום לחייב כהנים
בשעת עבודה, היינו בימי עבודה לישב בסוכה צירושלים
חוץ למקדש, קמ"ל דפטורי. אך לפי המפרשים דלמסקנא
לא איכפת לן בדירת איש ואשתו, והא דפטורי בשעת
עבודה היינו שעת עבודה גופא, ופטורי משום עוסק
במזוה פטור מן המזוה, לפי הפנים יפות, לכאורה לא
היתה להם סוכה בבית המקדש כלל. וי"ל דפטור דעוסק
במזוה לאו דוקא בשעת עשיית המזוה גופא, ובאמת
בשעת עבודה גופא לא שייכא ישיבה בסוכה כלל, ולא
בעינן לפטור דעוסק במזוה, אלא הכוונה לפני ולאחר
העבודה, כהא דמצינו [סוכה דף כ"ו ע"א] דהולכים לדבר
מזוה פטורים מן הסוכה בין ביום ובין בלילה, והכי נמי
הכהנים העובדים בבית המקדש, היו פטורים מן הסוכה
במשך כל היום, גם אם יאלו מן המקדש במקום שהיתה
שייכא ישיבה בסוכה, כיון דהיו עוסקין בעבודה בכלל
עוסקי במזוה נינהו, ועוד דאי לאו פטורא דעוסק
במזוה, היו צריכים ללכת מן המקדש לאכול בסוכה, [מן
מקדשי קדשים שהיו אוכלים בעזרה].

אם בעין
דירת אשתו
בסוכה הכשורה

ז' **יש** לחקור לדעת הרמ"א דבעינן דירה של איש
ואשתו, אם בעינן שתהא אשתו עמו "בסוכה
כשרה", או דילמא דסגי שהיא באותו חדר תחת התקרה
או סכך פסול. ולכאורה אם גדר הפטור משום מטעם,
לא בעינן שתהיה בסוכה דוקא, וכל דרין ביחד, הרי יש
דירה "לבעל" בישיבתו בסוכה כראוי. אך אם גדר הפטור
משום "תשבו" כעין תדורו, דבעינן דירה של איש ואשתו,
יתכן דהכוונה דמזוה הנעל שידור עם אשתו בסוכה

מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו. כתב
הרשב"א בתשובה [נדפסה בספר אהל אברהם עמ"ס
כתובות], דשם דירה הן בלשון תורה והן בלשון חז"ל הוא
גם בלא אשתו, והא דאמרינן במס' סוכה [דף כ"ח ע"ב],
דלכך ס"ד דאשה חייבת בסוכה, משום "תשבו" כעין
תדורו מה דירה איש ואשתו אף סוכה איש ואשתו, אינו
משום דיש חסרון בתורת דירה בלי אשתו, אלא דהכי
קאמר, דס"ד דאשה מחוייבת בסוכה כיון דגם אשה
שייכת בכלל דירה. וז"ע מסוגיין, דהזכרה לשון זו לענין
לפטור איש ממזוה ישיבת סוכה, משום שאינו יכול לדור
עם אשתו, ולא הוי כעין תדורו, וז"ע. אכן לפי הגירסא
ברבינו גרשום ובשיטה מקובצת דהו"א דכהנים פטורי
בלילה משום דפטורים ביום, אתי שפיר. ויעויין ברמ"א
י"ד [סי' ר"ז, ל"ב] שכתב לענין נדרים, בלשון דירה בבני
אדם הוא דוקא דירה שאדם דר בו עם בני ביתו.

סימן כ"ה

טהרת הכהנים ברגלים

והגבי כהנים הואיל ובני עבודה נינהו. ופרש"י [ד"ה ובני
עבודה]. ואין יכולין לדור איש ואשתו בסוכה, שאין
מקקין לנשותיהן, דרמיא עליהו עבודת הרגל אימא לא
יחייבו. בהגהות הגר"א הקשה דאם העיסוב מחמת שאין
מקקין לנשותיהן, אין לחלק בין שעת עבודה ללא שעת
עבודה בזמן הרגל, דכל המשמורות שווים ברגלים, ולכן
פירש דהעיסוב הוא שאינו יכול לדור עם אשתו בעזרה,
משום דאין אשה נכנסת לעזרה [קידושין דף ג"ב ע"ב].

האופן דאינה
שעת עבודה
ברגל